

NYELVPOLITIKA

A mobilitás és a kultúrák közötti megértés előmozdítására irányuló erőfeszítésének részeként az Európai Unió (EU) fontos prioritásként tűzte ki a nyelvtanulást, e téren pedig számos programot és projektet finanszíroz. Az EU megítélése szerint a többnyelvűség az európai versenyképesség fontos eleme. Ezért az EU nyelvpolitikájának egyik célkitűzése, hogy minden uniós polgár az anyanyelvén kívül két további nyelvet is elsajátítson.

JOGALAP

Az EU jelmondata „Egyesülve a sokféleségben”: ennek jegyében kultúránk a legközvetlenebb módon a nyelvekben fejeződik ki. A nyelvi sokszínűség olyan realitás, amelynek tiszteletben tartása az EU egyik alapvető értéke. Az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 3. cikke kimondja, hogy az Unió „tiszteletben tartja saját kulturális és nyelvi sokféleségét”. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 165. cikkének (2) bekezdése hangsúlyozza, hogy „az Unió fellépésének célja az európai dimenzió fejlesztése az oktatásban, különösen a tagállamok nyelveinek oktatása és terjesztése útján”, mindeközben teljes mértékben tiszteletben tartva a kulturális és nyelvi sokszínűséget (az EUMSZ 165. cikkének (1) bekezdése).

Az Európai Unió Alapjogi Chartája tiltja a nyelv alapján történő megkülönböztetést (21. cikk), és előírja az Unió számára a nyelvi sokféleség tiszteletben tartását (22. cikk).

Az egykori Európai Gazdasági Közösség által használt nyelveket meghatározó első, 1958. évi [rendelet](#) az Unió későbbi bővítéseinek megfelelően módosították, és az az EUSZ 55. cikkének (1) bekezdésével együttesen meghatározza az EU hivatalos nyelveit^[1]. E rendelet és az EUMSZ 24. cikke úgy rendelkezik, hogy az Európai Unió minden polgárának joga van ahhoz, hogy e nyelvek valamelyikén forduljon írásban bármely uniós intézményhez vagy szervhez, és ugyanazon a nyelven kapjon választ.

CÉLKITŰZÉSEK

Az Unió nyelvpolitikája az összes tagállam nyelvi sokféleségének tiszteletén és az Unión belüli, a kultúrák közötti párbeszéd kialakításán alapul. A kölcsönös tisztelet gyakorlati megvalósítása érdekében az Unió az oktatási és szakképzési programokon keresztül ösztönzi az idegen nyelvek oktatását és tanulását, valamint a polgárok mobilitását. Az idegennyelvtudást azon alapvető készségek közé sorolják, amelyeket

[1]Az Európai Unió 24 hivatalos nyelve: angol, bolgár, cseh, dán, észt, finn, francia, holland, horvát, görög, ír, lengyel, lett, litván, magyar, máltai, német, olasz, portugál, román, spanyol, svéd, szlovák és szlovén.

minden uniós polgárnak el kell sajátítania annak érdekében, hogy növelje képzési és foglalkoztatási esélyeit. A 2017. november 17-én, a svédországi Göteborgban a tisztességes munkafeltételekről és a növekedésről tartott szociális csúcstalálkozón való felszólalásában a Bizottság bemutatta az „európai oktatási térségre” vonatkozó elképzelését, amely szerint 2025-re „az anyanyelven túl mindenki két másik nyelvet ismer” (lásd a [közleményt](#)). Az Unió együttműködik a tagállamokkal a kisebbségek védelmében is, az Európa Tanács Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartája alapján.

EREDMÉNYEK

A. Politikai fejlemények és a nyelvekkel kapcsolatos kutatás támogatása

1. A nyelvtanulás támogatása

2019. május 22-én a Tanács ajánlást fogadott el a nyelvtanítás és a nyelvtanulás átfogó megközelítéséről. Ebben az ajánlásban a Tanács felszólítja a tagállamokat, hogy támogassák nagyobb mértékben a kötelező iskolai oktatás keretében történő nyelvtanulást, tegyék lehetővé, hogy több nyelvtanár tanulhasson és taníthasson külföldön, és mozdítsák elő a pedagógiai innovációt olyan eszközök felhasználásával, mint a [School Education Gateway](#) és az [eTwinning](#).

2. A nyelvi készségekről szóló adatok összevethetősége

A Bizottság 2005-ben [közleményt](#) tett közzé az Európai Nyelvi Kompetenciamutatóról, amely valamennyi tagállamban az általános nyelvi kompetenciák mérésére szolgáló eszköz. Az EU ezenkívül támogatja az Európa Tanács által kidolgozott [közös európai nyelvi referenciakeret: nyelvtanulás, nyelvtanítás, értékelés](#) eszköz használatát. Ez az eszköz azért készült, hogy „átlátható, koherens és átfogó alapot nyújtson a nyelvi tantervek és tantervi iránymutatások kidolgozásához, az oktatási és tanulási anyagok megtervezéséhez, valamint az idegennyelv-ismeret értékeléséhez”. Napjainkban az eszközt már széles körben használják Európában és más kontinenseken is.

3. Az Európai Tanács által létrehozott Élő Nyelvek Európai Központja és a Többnyelvűséggel és a Nyelvtanulással Foglalkozó Európai Kutatóközpont

Az EU szorosan együttműködik két nyelvi kutatóközponttal: az [Európa Tanácshoz tartozó Élő Nyelvek Európai Központjával \(ECML\)](#) és a [Többnyelvűséggel és a Nyelvtanulással Foglalkozó Európai Kutatóközponttal \(Mercator\)](#). Az ECML a nyelvoktatáson belüli kiválóságot és innovációt ösztönzi, és elősegíti, hogy az európaiak hatékonyabban tanuljanak nyelveket. Fő célkitűzése, hogy támogassa a tagállamokat a nyelvtanításra vonatkozó hatékony szakpolitikák végrehajtásában a nyelvtanulásra és a nyelvoktatásra összpontosítva, valamint támogatva a párbeszédet és a bevált gyakorlatok cseréjét, illetve az e programhoz kapcsolódó kutatási hálózatokat és projekteket. Az EU [társfinanszírozást nyújt olyan ECML-projektekhez](#), amelyek célja a migráns háttérrel rendelkező gyermekek nyelvi integrációjának előmozdítása, valamint a nyelvi tesztek és értékelésük minőségi és összehasonlíthatósági kritériumainak megállapítása. A Mercator főként az európai regionális és kisebbségi nyelvekre összpontosít, és a nyelvtanulás területén az ismeretek iskolai, otthoni és kulturális részvétel révén történő elsajátítására

és feltérképezésére, kutatására és tanulmányozására, valamint terjesztésére és alkalmazására törekszik.

4. Európai mesterszintű fordítóképzés

Az [európai mesterszintű fordítóképzés \(EMT\)](#) olyan minőségi védjegy, amely az elfogadott szakmai normáknak és piaci szükségleteknek megfelelő egyetemi fordítóképzési programoknak ítélt oda. Az EMT fő célja a fordítóképzés minőségének javítása és a magasan képzett szakemberek arra való ösztönzése, hogy ebben a szakmában kezdjenek dolgozni az Unióban. Az EMT az Unión belül a fordítói szakma státuszának növelésére is törekszik.

B. Cselekvési programok

1. Erasmus+ program

Az [Erasmus+](#) az EU oktatási, képzési, ifjúsági és sportprogramja a 2021–2027 közötti időszakra. A nyelvtanulás és a nyelvi sokszínűség előmozdítása a program egyik különleges célkitűzése. Az [Erasmus+ program 2021. évi útmutatója](#) az alábbiakat mondja ki: „A nyelvi támogatás biztosítására létrehozott lehetőségek célja a mobilitás hatékonyabbá és eredményesebbé tétele, a tanulási teljesítmény növelése és ezáltal hozzájárulás a program egyedi célkitűzéséhez” (12. o.). Az [Erasmus+ Online Nyelvi Támogatás](#) a mobilitási fellépések résztvevői számára nyújt segítséget a fogadó országuk nyelvének tanulásához. Az Erasmus+ ösztönzi az innovációra és a bevált gyakorlatok megosztására irányuló együttműködést a nyelvoktatás és nyelvtanulás területén létrejött partnerségek révén. Az Erasmus+ program számos olyan projektet is finanszíroz, amelyek célja a jelnyelvek oktatásának és tanulásának támogatása, valamint a nyelvi sokszínűség és a kisebbségi nyelvek védelmének előmozdítása.

2. „Kreatív Európa” program

A „Kreatív Európa” programon belül a [Kultúra alprogram](#) keretében könyvek és kéziratok fordítására nyújtható támogatás.

3. Nyelvek Európai Napja

A nyelvek európai évének (2001) óriási sikerén felbátorodva az EU és az Európa Tanács elhatározta, hogy minden év szeptember 26-án egész Európában megrendezi a [„Nyelvek Európai Napját”](#) a nyelvtanulást népszerűsítő különféle rendezvényekkel. Ez a kezdeményezés azt célozza, hogy felhívja a nagyközönség figyelmét az Európában beszélt számos nyelvre, és ösztönözze őket a nyelvtanulásra.

4. Európai Nyelvi Díj

Az [Európai Nyelvi Díjat](#) a Bizottság ítéli oda a nyelvoktatás és -tanulás területére vonatkozó új kezdeményezések ösztönzésére, az új nyelvoktatási módszerek jutalmazására és a regionális és kisebbségi nyelvekkel kapcsolatos tudatosság növelésére. A díj a különösen innovatív nyelvtanulási projekteket, a valamely idegen nyelv tanulása során jelentős előrehaladást elért személyeket, valamint a legjobb nyelvtanárokat jutalmazza.

5. A Juvenes Translatores verseny

A Bizottság minden évben a „[Juvenes Translatores](#)” díjjal jutalmazza a 17 éves diákok által készített fordítások közül a legjobbat minden egyes tagállamban. A diákok az EU bármely hivatalos nyelvről bármely másik hivatalos nyelvére fordíthatnak.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

A. Nyelvi sokszínűség

Előjáróban fontos megemlíteni, hogy a Parlament saját kommunikációs stratégiájában többnyelvűségi nyelvpolitikát fogadott el, amelynek értelmében minden uniós nyelv egyforma fontossággal bír. A legtöbb parlamenti dokumentumot lefordítják az összes hivatalos nyelvre, és minden európai parlamenti képviselőnek jogában áll az általa megválasztott nyelven felszólalni. Hasonlóképpen az Európai Történelem Házában és a Parlamentáriumban (az Európai Parlament Látogatóközpontjában) az Európai Unió mind a 24 hivatalos nyelven biztosítanak látogatást.

Ezenkívül a Parlament 2007 óta minden évben odaítéli a [LUX közönségdíjat](#), amely magában foglalja a három döntős filmnek az Európai Unió 24 hivatalos nyelvére történő feliratozását is.

A 2009. március 24-i, „Többnyelvűség: európai töke és közös elkötelezettség” című [állásfoglalásában](#) a Parlament ismét kifejezte a többnyelvűsége vonatkozó uniós politikák iránti támogatását, és felkérte a Bizottságot, hogy dolgozzon ki olyan intézkedéseket, amelyek a nyelvi sokszínűség előmozdítását szolgálják.

Az oktatás uniós korszakosításáról szóló, 2018. június 12-i [állásfoglalásában](#) a Parlament hangsúlyozta, hogy ösztönözni kell azt, hogy a középiskolákban legalább két tantárgy oktatása idegen nyelven történjen, és elő kell segíteni a nyelvtanulást annak érdekében, hogy a diákok az anyanyelvükön kívül két másik nyelven is tudjanak beszélni.

2018. szeptember 11-én a Parlament elfogadott egy, a digitális korban a nyelvek közötti egyenlőségről szóló [állásfoglalást](#), amely a Parlament tudományos és technológiai alternatívák értékelésével foglalkozó testületének felkérésére készített [tanulmányon](#) alapul. Ebben az állásfoglalásban a Parlament felkérte a Bizottságot, hogy értékelje, mely eszközzel biztosítható a legmegfelelőbb a nyelvi egyenlőség a digitális korban, és dolgozzon ki erőteljes és összehangolt stratégiát a többnyelvű digitális egységes piac számára.

A Parlament és a Tanács 2021. május 20-án elfogadta az Erasmus+ elnevezésű uniós oktatási és képzési, ifjúsági és sportprogram létrehozásáról szóló [\(EU\) 2021/817 rendeletet](#). 1. számú fő intézkedésének keretében ez a program a tanulási célú mobilitási tevékenységekkel összefüggésben nyelvi támogatási intézkedéseket tartalmaz.

A Kreatív Európa program (2021–2027) létrehozásáról szóló [\(EU\) 2021/818](#) rendelet 3. cikke kimondja, hogy a program egyik célkitűzése az európai kulturális és nyelvi sokszínűség megóvása, fejlesztése és népszerűsítése, valamint Európa kulturális örökségének népszerűsítése.

2021. november 11-i, „Az európai oktatási térség: közös, holisztikus megközelítés” című [állásfoglalásában](#) a Parlament hangsúlyozta az idegen nyelvek, különösen az angol nyelv tanulásának fontosságát. Hangsúlyozta, hogy a tagállamoknak intézkedéseket kell hozniuk minden szinten, különösen az alap- és középfokú oktatásban a nyelvi kompetenciák fejlesztésének támogatása, az Európa Tanács többnyelvűségi céljának elérése, valamint annak a referenciaértéknek az elérése érdekében, hogy legkésőbb az alsó középfokú oktatás végén minden tanuló rendelkezzen az Unió legalább két másik hivatalos nyelvének megfelelő ismeretével. Az állásfoglalás felhívta továbbá a Bizottságot, hogy dolgozzon ki olyan eszközöket, amelyek lehetővé teszik a tagállamok számára a nyelvtanítás és a nyelvtanulás átfogó megközelítéséről szóló tanácsi ajánlás végrehajtását, és ennek megfelelően kövesse nyomon az előrehaladást, és nyújtson pénzügyi támogatást az európai nyelvi készségeket – különösen a más uniós országokban élő uniós polgárok anyanyelvét – oktató iskolák számára. Arra is felhívta a tagállamokat, hogy gyűjtsenek összehasonlítható adatokat a nyelvtanulásról.

B. A kisebbségi nyelvek támogatása

A Parlament 2013-ban [állásfoglalást](#) fogadott el a kihalástól fenyegetett európai nyelvekről és az Európai Unión belüli nyelvi sokféleségről, amelyben felhívta a tagállamokat, hogy ébredjenek jobban a tudatára a veszélyeztetett európai nyelveknek, és kötelezzék el magukat az EU sokszínű nyelvi és kulturális örökségének megóvása és támogatása mellett.

A Parlament 2016. november 23-án [állásfoglalást](#) fogadott el a jelnyelvekről és a szakképzett jelnyelvi tolmácsokról. Ebben azt kívánta hangsúlyozni, hogy az EU siket, siketvak és nagyothalló lakosai számára jelnyelvi tolmácsolás, feliratozás, beszédfelismerő formátumok és/vagy alternatív kommunikációs formák, többek között szóbeli tolmácsolás révén ugyanolyan tájékoztatást és kommunikációt kell biztosítani, mint amelyben egészséges társaik részesülnek.

2018. február 7-én a Parlament [állásfoglalást](#) fogadott el az uniós tagállamokban élő **kisebbségek** védelméről és megkülönböztetésmentességéről. Ez az állásfoglalás ösztönzi a tagállamokat, hogy biztosítsák a kisebbségi nyelvek használatának jogát, valamint védelmezzék az EU nyelvi sokszínűségét. Ezenkívül szót emel a nyelvi jogok tiszteletben tartása mellett az olyan közösségekben, ahol egynél több hivatalos nyelvet használnak, és felhívja a Bizottságot, hogy fokozottabban mozdítsa elő a regionális és kisebbségi nyelvek oktatását és használatát.

2020. december 17-i [állásfoglalásában](#) a Parlament támogatását fejezte ki a „Minority SafePack” európai polgári kezdeményezés iránt, amelynek célja a nyelvi kisebbségek hatékonyabb védelme.

C. Konferencia Európa jövőjéről

2022 májusában elfogadásra került az Európa jövőjéről szóló konferencia végeredményéről szóló [jelentés](#). Ebben a jelentésben a plenáris ülésen előterjesztett 48. javaslat kimondja, hogy az EU-nak elő kell mozdítania a többnyelvűséget, „amely már fiatal kortól kezdve hidat képez más kultúrák felé. A kisebbségi és regionális nyelvek további védelmet igényelnek, figyelembe véve az Európa Tanács

kisebbségi nyelvekről szóló egyezményét és a nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményt. Az EU-nak fontolóra kellene vennie egy olyan intézmény létrehozását, amely európai szinten előmozdítja a nyelvi sokszínűséget. Az általános iskolától kezdve kötelezővé kell tenni, hogy a gyermekek a lehető legmagasabb szinten elsajátítsanak egy, a saját nyelvüktől eltérő aktív uniós nyelvet. Annak érdekében, hogy az európai polgárok könnyebben tudjanak európai polgártársaik szélesebb csoportjaival kommunikálni, valamint az európai kohézió egyik tényezőjeként a tagállamoknak ösztönözniük kell a határon átnyúló területeken a közvetlen szomszédos uniós tagállamok nyelvének tanulását és az angol nyelv tanúsított szabvány szerinti elsajátítását.”

A témával kapcsolatos bővebb információért [látogasson el](#) a Kulturális és Oktatási Bizottság honlapjára.

Olivier Yves Alain Renard / Kristiina Milt
03/2023

